

Konferanserapport

Susanna Billström
Stockholm

Elisa van Ee

Röda Korsets Center för krigs- och tortyrskadade i Stockholm

En torsdagseftermiddag i november bevistade jag en halvdagskonferens i regi av Röda Korsets Center för krigs- och tortyrskadade i Stockholm. Med konferensen firades avslutningen av ett treårigt forskningsprojekt om traumatiserade flyktingar och deras barn där forskningsresultat och erfarenheter av det anknytningsbaserade behandlingsprogram de tagit fram presenterades. Till konferensen hade även Elisa van Ee (bilden), forskningsledare från Centrum 45, ett kliniskt forskningscenter för arbete med traumatiserade människor i Nederländerna, bjudits in.

Konferensen inleddes med ett föredrag av Elisa van Ee där hon talade kring sin forskning om hur traumatiserade föräldrars mående påverkar barnens anknytningsmönster. I en föreläsning växlade mellan statistiska tabeller och hjärtskärande videoklipp som illustrerade barns reaktioner i *strange situation* beskrev hon hur de sett en stark korrelation mellan föräldrarnas PTSD svårigheter och barnens anknytningsmönster: PTSD hos föräldrar överensstämmer i hög grad med desorganiserat anknyt-

ningsmönster hos barnen.

Efter en paus firades med goda tårter och kaffe presenterade Monica Brendler Lindqvist och Johanna Hermansson Tham socionom respektive psykiater, likaså vuxen- respektive barn- och ungdomspsykiater från Röda Korsets Center för krigs- och tortyrskadade samt psykolog och fil.dr. Atia Daud från Karolinska Institutet, sin pilotstudie kring utprovandet av ett behandlingsprogram för traumatiserade flyktingföräldrar och deras spä-

da barn. Projektet som pågick i tre år avslutades nu med en slutrapport, "Känslomässig tillgänglighet hos traumatiserade flyktingfamiljer" och beskrivs närmare i Monica Brendler Lindqvists artikel här intill.

Konferensens andra del började med att Atia Daud beskrev bakgrunden till studien viken bl.a. bottnade i hans forskningsfynd (Daud, 2008) som visade att barn till traumatiserade föräldrar ofta själva uppvisar traumarelaterade symptom. Syftet med projektet var inte att utarbeta en specifik behandlingsmodell utan att undersöka om det går att använda ett förebyggande anknytningsbaserat behandlingsprogram för familjer på ett sätt som tilltalar föräldrar så att de vill delta. De ville också undersöka om det går att arbeta med tolk så att även de små barnens kommunikationsuttryck uppmärksammas.

Resultatet av studien visade att behandlingsprogrammet väl kunnat genomföras och att det uppskattats av såväl mödrar som fäder. Betydelsen av tillit till såväl institution som behandlare poängterades liksom vikten av en hållande atmosfär samtidigt med en flexibel hållning till ramar. Ibland kunde till exempel farmödrar och syskon dyka upp i grupperna och det var inte alltid alla orkade vara kvar de två timmar man avsatt för samspelebehandlingen.

EAS-mätningar (Emotional Availability Scale) före och efter behandlingen visade inte på några större förändringar vilket inte heller var väntat med tanke på den korta behandlingstiden och de kända svårigheterna att ändra anknytningsmönster. De små förändringar som ändå märktes var genomgående i positiv riktning och sågs framförallt i bedömningen av barnen.

Vikten av att noggrant välja tolkar, att ha samma tolk genom hela behandlingsperioden samt samtal tillsammans med tolken före och efter varje session betonades. Atia Daud beskrev även hur ordval i språket spelar roll och att föräldrarna hellre kallar det "kurs" än behandling. Likaså är ordet "problem" ett stigmatiserande ord i den arabiska språksfären varför han föredrog ordet "svårigheter" som är lättare för föräldrarna att acceptera.

I de kvalitativa intervjuerna med familjerna framkom att familjerna uppskattat tryggheten. Fäderna hade uppskattat familjesamtalen där de lärt sig mer om barns känsloliv och hur de kan bemöta barnen på ett mer lyhört sätt. Några hade även be-

skrivit hur de genom sina fruars erfarenheter tagit del av ny kunskap om barn och hur de kan göra som föräldrar. Det hade från föräldrars sida även uttryckts en önskan om att sådana här "kurser" skulle ges till alla nyanlända flyktingar för att de snabbare skulle lära sig mer om hur man ser på barn i Sverige och få hjälp att uppfostra sina barn på ett lugnare sätt.

När konferensen är slut går jag därifrån med blandade känslor. Jag känner sorg över hur människor traumatiseras av alla krig och konflikter och hur föräldrars trauman transporteras vidare till barnen som därmed även de blir traumatiserade, trots den betydligt tryggare uppväxten i Sverige – men också hopp! Denna studie visar att det, med en förhållandevis liten insats, går att nå traumatiserade flyktingföräldrar. Den visar också att det trots att föräldrar och behandlare inte delar samma språk, med hjälp av utvalda tolkar, går att skapa sammanhang där traumatiserade föräldrar får möjlighet att skapa positiva utvecklingsspiraler tillsammans med sina barn.

I dessa dagar då flyktingströmmarna ökar och människor kommer från fruktansvärda förhållanden och med traumatiserande erfarenheter i bagaget, vore ett erbjudande om liknande "kurser" en ypperlig förebyggande insats. Om vi kan förebygga att barn utvecklar traumarelaterade symptom och om vi vill skapa ett stabilt samhälle där alla kan känna sig trygga, måste vi börja nu. Vi har varken tid eller råd att vänta.

Susanna Billström

leg psykolog, leg psykoterapeut
Redaktionen